

THEMA DANICUM

Nr. 4

Oktober 1978

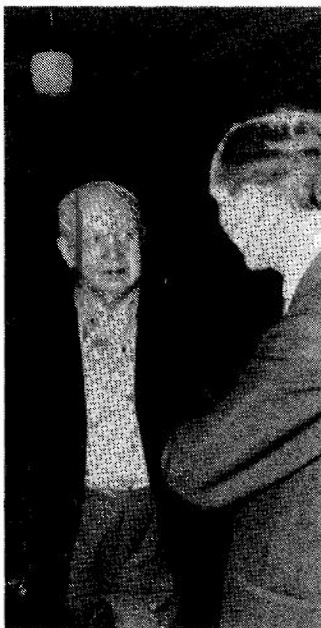
Vol. 2

REDAKTION:

Faglig redaktør:
(Original-opgaver)
Løsningsredaktør:
(Løsningsfrist)

Teknisk redaktør:

ISSN 0105-0117
JAN MORTENSEN, Hovmarken 24, Fløng
DK-2640 Hedehusene, Danmark, Tlf. (03) 16 46 67
WILLY ENGGREN, Vigerslev Allé 28, 2. sal tv.
DK-2500 Valby, Danmark, Tlf. (01) 16 18 46
Postgiro 6 40 38 67
LEIF C. SCHMIDT, Rådmand Billesvej 25,
DK-2610 Rødovre, Danmark, Tlf. (02) 91 26 25

J.P. Toft & B.B. Jensen

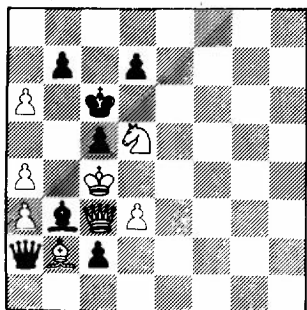
J. P. TOFT 80 ÅR!

Den 30/10 fylder Toft 80 år. Utroligt, for Tofter så aktiv som nogensinde og overkommer det usandsynlige. Han blev medlem af DSK om trent fra dens start, og har været det siden. 1943-53 var han klubbens sekretær og redaktør af vore meddelelsesblade. Han var redaktør for ARBEJDER-SKAK's opgaveafd. fra 1947-1970. Endv. ansvars-havende red. af samme blad 1946-70. Fra 1973-77 var han løsningsred. af SKAK-BLADET. Siden 1965 har han redigeret skakspalten i LAND OG FOLK der opgavemæssigt er landets mest omfattende, med talrige artikler, og originalopgaver. Sidst har Toft oversat Nimzowitsch "MIT SYSTEM" til dansk, en oversættelse, som har ligget i skuffen i mange år.

I begyndelsen af trediverne startede K.A.K. Larsen og J.P. Toft en indsamling af danske opgaver. Dette udviklede sig til, at Toft samlede opgaver fra hele verden, således at samlingen nu omfatter 1/2 million opgaver og studier, alt omhyggeligt indført på kartotekskort. Også den af Viggo Klausen startede totrækssamling, er en aflægger af Tofts samling.

Man vil forstå, at Tofts skaklige aktivitet er meget omspændende, og som anerkendelse har han da også fået tildelt DSU's hæderstegn.

661. Bertil Gedda
Tilläggnat Anders Olson
Original

S2# logisk max 8+7

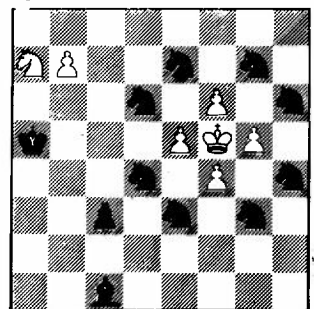
Dubbelschack känner vi till. Finns det också trippelschack?! Ja, redan på tjugotalet framställde man trippelschack med hjälp av gräshoppor och andra fantasifigurer. Med sådana er det lätt. Sät t.ex. en vG på d5, ett vT på e4, en vL på d3 och sK på f5. Vit kan då spela Te5+++!

Men utan fantasifigurer?? Jo, det går det också, nämligen i logisk maximumer, där högst sällsamma effekter kan uppnås. I 661 visar Bertil Gedda hur tre svarta pjäser samtidigt kan schacka vK. Utan batteri! Det är förstas bara svart som kan göra en sådan schack.

Skenspel: 1 - b5++ 2 Sf6! (upphäver båda schackarna) d5+++#. Lösning: 1 Dg7! b5++ 2 Sc3! d5+++#. Märk hur vD och vS byter roller. I skenspelet är det D som blockerar c3 och S som täcker d7. I lösningen tvärtom. Märk vidare mattdragets dolda funktion att spärra diagonalen för Lb3. Utan denna spärr spelar vit 3 Kb4(Kd4)!, och sL måste göra maxidrag till g8. Förförelser: 1 a7? b5++ 2 Sf6 d5+++ 3 Kxc5+! Kb7; 1 a5? b5++ 2 Sf6 d5+++ 3 a4! Dxa4; 1 Lal(Lcl)? b5++ 2 Sf6 d5+++ 3 Dxc2! Dxc2; 1 Del? b5++ 2 Sc3 d5+++ 3 Kxc5+! Kd7. Men kan svart i diagramställningen ha gjort förra draget? K(x)c6 och D(x)a2 är inte maxidrag. Och inte heller kan sB på c5 ha kommit från b6, eftersom vK då står i schack för Lb3. Det finns bara en möjlighet. Svart kan ha spelet d6xD(T)c5 (schackundvikande maxidrag).

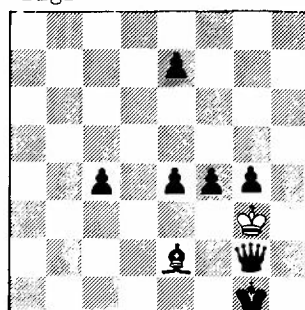
Vargår gränsen för multiplerschack? Jeg har gjort en liten skiss, som belyser detta. 662 visar kvadrupelschack. Förförelse: 1 Kh3? e5++ 2 Kh4. Lösning: 1 Kf3! e5++++#. Fyra pjäser sätter matt. Men en femte pjäs gör mattdraget! Svarts förra drag måste här ha varit e5xf4.

Längre än till kvadrupelschack kommer man inte utan förvandlingsfigurer. Med sådana kan man däremot nå betydligt längre, ja, ända till oktupelschack. 663 av W. Pauly torde vara det första exemplet på oktupelschack, vilken alltså i år kan fira 50-årsjubileum. Förförelse: 1 b8D? La3 2 Dg8 Lcl(Lc5) 3 Da2+ La3+++++. Åtta schackar men inte matt! Vit räddar sin K ur alla schackarna genom att flytta bort sin D från a-linjen. Svart måste då åter göra maxidrag med sin L. Lösning: 1 b8T! La3 2 Tb2 Lc5 3 Tb4 Lxa7 4 Ta4+ Kb6+++++.

S4# logisk max 7+11

662. Anders Olson
Original

S1# logisk max 1+8

MULTIPEL- SCHACK

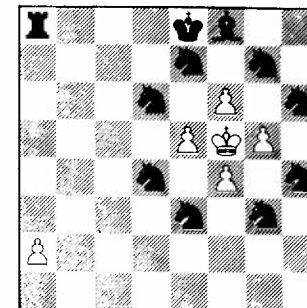
av Anders Olson

Jeg har gjort ännu en liten skiss, som visar hur oktupelschack kan framställas med hjälp av rockad. Om vit i 664 spelar 1 a3 svarar svart med Txa3. Men på 1 a4! är svarts enda maxidrag o-o-o+++++#. Rockadens legalitet styrks av följande retrospel: Sc8xDe7 Da7xDe7+ Db7xTe7. Varken sK eller sT behöver då ha flyttat.

Oktupelschacken förutsätter förstärkt att minst sex sB har förvandlats till S. Men ack! Även om man godkänner förvandlingsfigurer, kan en sådan ställning aldrig bli legal. Förvandlingarna är omöjliga. De er inte maxidrag!

Forfatterens adresse:
ANDERS OLSON, Bergsunds Strand 9V
S-117 38 Stockholm, Sverige

664. Anders Olson
Original

S1# logisk max 6+11

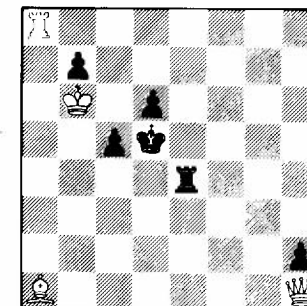
DET OVERRASKENDE FØRSTETRÆK II.

Løberen i skammekrogen
ved Jan Mortensen

Førstetrækket i 665 har også til formål at hindre løberen i at blive slået, men mekanismen er helt anderledes. Der er trækpligt til stede i opgaven: Sorte kongetræk besvares med Dxe4+ fulgt af Da4# resp. De8#. Og 1 - c4 2 Te8 3 Dxe4#. Førstetræk med løberen er nærliggende, men f.eks. 1 Lb2? Kc4 2 Dxe4+ Kb3 3 Da4+ Kxb2! Rigtigt er kun 1 Lh8. Efter førstetrækkets udførelse (altså med Lal på h8) er der fremkommet en ny trætrækker (1 Lal). Det væsentligste for forfatteren til 665 var at frembringe en trækpligtsopgave med løbertræk fra hjørne til hjørne. Dette tema kan også udføres i totrækkere, og især i tidligere tid var dette et yndet motiv.

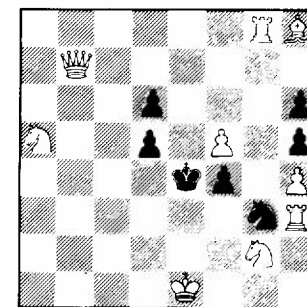
666 er et eksempel herpå. I diagramstillingen er der svartræk parat på alle sorte træk, men det eneste træk, der intet ødelægger er 1 Lal. 1 Lc3? og 1 Lf6? er analoge med de tilsvarende varianter i 665. 1 Lg7? spærrer for Tg8 og giver to flugtfelter efter 1 - Kxf5 2 Dxd5. Interessantest med nutidens øjne er selvspørgsringen for Db7: 1 Lb2? Kd3 2 Db1? For lol år siden kunne en sådan opgave åbenbart få første præmie, i dag vil nogen redaktør dårligt nok publicere den.

665. Jan Hartong, Vers.
Probleemcomponisten IV
1946

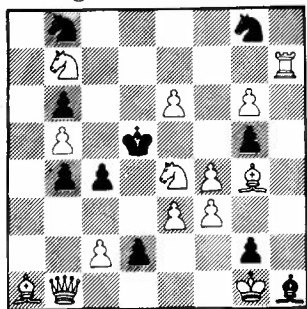

3# 4+6

666. Franz Schrüfer
1 PR Nuova Rivista 1877

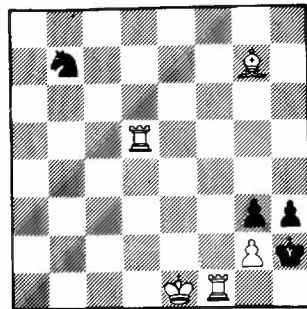
2# 9+7

667. Poul Hage
HO Magasinet 1941

2#

14+10

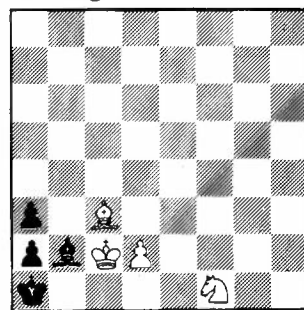
I 667, der er af et mere moderne tilsnit, er der stadig trækpligt. Men de 6 forkerteløbertræk strander alle på, at løberen spærrer en linie eller et felt for en anden hvid brik: 1 Lb2? c3! (2 Db3?); 1 Lc3? b3! (2 Sc3?); 1 Ld4? d1! (2 Dxd1?); 1 Le5? gxf4! (2 Th5?); 1 Lf6? Se7, Sh6! (2 Sf6?); 1 Lg7? Sb8-! (2 Td7?). 1 Lh8!

668. Erich Brünner
HO e.æ. Skakbladet 1920

3#

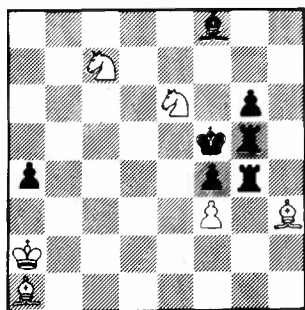
5+4

668 viser en række spærringer med løberen for ét hvidt tårn. I diagramstillingen besvares hxg2 med tårnmat på h-linien og Kxg2 med tårnmat på 2. række. Sort kan også trække springeren, den bliver så slået af tårnet og mat i næste træk er uafværgelig. Løsningen er 1 Lal. Sætter vi Let andet sted, kommer den til at sparre for tårnet på en eller anden måde. F.eks.: 1 Lf6? Sd6! 2 Txd6 hxg2! Eller 1 Lb2? Sa5! 2 Txa5 Kxg2!

670. Heinrich Rübeseamen
Süddeutsche Schachzeitung 1907

4#

4+4

669. Vojko Bartolović
2 PR Probleemblad 1957

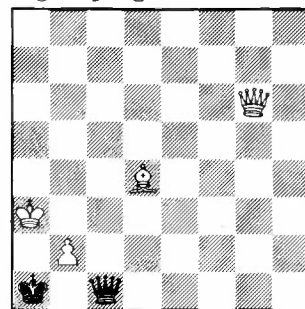
4#

6+7

Det modsatte af trækpligt er tempogevinst. En trækpligt opgave kunne løses, hvis hvid kunne undlade at foretage et træk. I en tempogevinst opgave vil hvid derimod gerne foretage to træk på én gang. Dette er jo ikke muligt, men i stedet for kan han undertiden foretage en manøvre, hvis resultat er, at hvid har udført et træk, mens sort ikke har udført noget! 669 vil belyse, hvad jeg mener. 1 Lf1 (truer 2 Ld3) fører intet til, på grund af Tg2+. Men hvis hvid på én gang kunne trække Lb2 og Lf1, kunne Ld3# i næste træk ikke undgås.

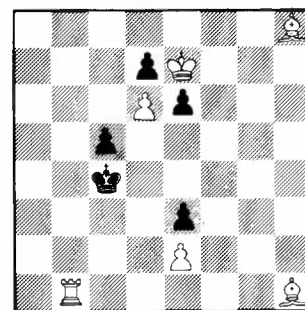
Hvid laver en indledende manøvre, der bringer Lal til b2, medens sorts stilling er uændret: 1 Lh8 tr 2 Sd4 (antikritisk m.h.t. feltet d4, men kritisk m.h.t. feltet g7. Som følge heraf kan Lf8 tillade sig at trække væk fra dækningen af Sg7#). 1 - Lc5 2 Lb2 (igen både antikritisk og kritisk, nu trues Sg7#). 2 - Lf8. Og nu, hvor Lal er på b2, kan vi trække 3 Lf1. Bemærk, at det ikke går at indlede med 1 Lb2 på grund af 1 - a3 2 Lf1 axb2!

De resterende opgaver er af lidt blandet karakter. I 670 har første-trækket til formål at tvinge sort løber op i hjørnet, hvor dens bevægelsesfrihed er stærkt indskrænket. 1 Lh8 Lxh8. Der følger nu 2 d4 og 3 Sd2 4 Sb3# kan ikke hindres. Ikke 2 d3? Lc3! Og ikke 1 Lg7 (f.eks.) Lxg7 2 - Lh6!

671. Walther Horwitz
Lagerspiegel 1941

3#

4+2

673. Poul Helweg Mik-
kelsen Version
Tidskr. för Schack 1905

4#

6+5

kan kun Sb2 flytte. Men efter springertræk følger Db7, fulgt af Dg2#. Hvid trækker nu blot sin løber mellem a8 og h1 indtil sorts bondetræk er sluppet op, sort må trække Sb2 og Db7 følger. Hvid må ikke falde for fristelsen til at trække f.eks. Lf3 i den tro, at han har tid nok til at bringe løberen af vejen igen. 1 Lf3? Sa4 2 Dg7 Sd-b2 3 Lhl e1d+ og hovsa, nu var det hvid, der blev mat.

100-DOLLAR-TEMAET

I SKAKBLADET juli 1972 er 100-dollar-temaet (Excelsior) omtalt, men hvem kan huske i hvilket blad tematurneringen blev udløst - og hvem stod som dommere for den?

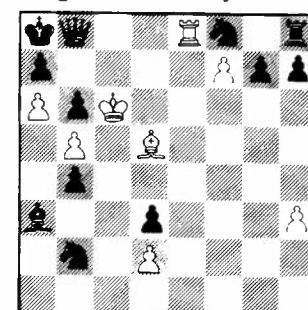
Kan nogen af vore medlemmer give os et fingerpeg - bedes de kontakte redaktionen.

I 671 er det en sort dronning, der tvinges til h8. 1 Lh8 Dc3+ 2 b3 Dxd8 3 Dgl#. Bivarianter er 1 - Dc5 2 b4; 1 - Dc2 2 Dgl+.

I 672 kan kongebatteriet ikke umiddelbart komme i funktion. At kongen skal helt ned til g1 for at gøre mat er overraskende og er motiveringen for første-trækket 1 Lhl. 1 - b3 2 Kd5 Lc5 3 Ke4 g6 4 Kf3 h5 5 Kg2 - 6 Kgl#.

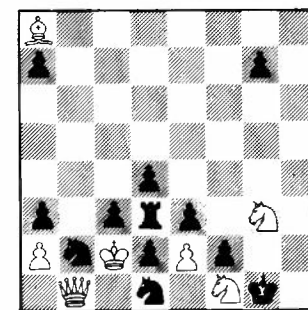
Hvad er nu bedre end at flytte en hvid I til hjørnet? Ja, det må vel være at flytte to hvide løbere til to hjørner, og dette ser vi i 673. 1 Lal er et antikritisk træk, der skal undgå afskæring af løberen efter 1 - e5. 2 La8 er derimod kritisk og indledningen til en inder. 2 - e4 3 Tb7 Kd5 4 Tb4#.

Eller det at flytte løberen frem og tilbage mellem to hjørner? I 674 er sort i trækvang, stillingen er indemuret, og bortset fra bondetræk

672. Charles Planck
Brighton Society 1898

6#

8+12

674. Bo Lindgren
Süd-West Schack 1951

9#

7+12

MØDE I DSK

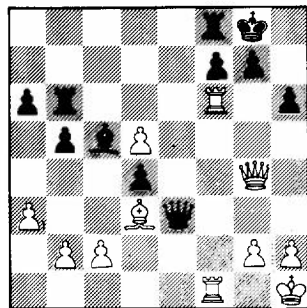
Grundet det ringe deltagerantal ved vore møder går vi fra denne sæson over til private møder. Det første møde holdes hos **JAN MORTENSEN** fredag den 20/10 kl. 20.00 (se adressen på forsiden). J.M. vil fortælle om problemkommissionens møde i Canterbury. ALLE ER VELKOMNE!

En problemidé i det praktiske spil

ved Poul Hage

I noterne til et skakparti møder man ikke sjældent udtrykket "et ægte problemtræk". Set gennem en opgavekyndigs kritiske briller er betegnelsen i regelen uberettiget, thi ægte problemideer illustreres såre sjældent i spillet ved brættet. For en opgaveven vil det derfor være en glæde at registrere et af de usædvanlige tilfælde, hvor en spiller i kampen på det sort-hvide bræt søger hjælp i problemkunsten.

675.

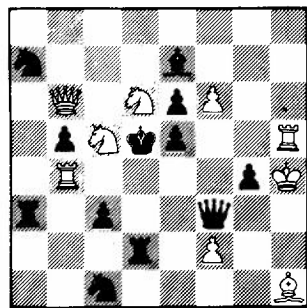

I partiet spillede sort 28. - Txd6. Efter 29. Df5 kunne nederlaget nu fortales med 29. - Dxd3, men 3 træk senere opgav sort det håbløse parti.

DANSKE TURNERINGSUDMÆRKELSER v/Jan Mortensen

676 har en ugarderet skak Lxf6+ i diagramstillingen, så udvalget mellem mulige førstetræk indskrænker sig til 4 springertræk, der dækker f6. 1 Se8? tr 2 Sc7#; 1 - Sc6! og 1 Sd7 tr 2 Dc5; 1 - Sb3!

676. Hugo Knuppert
2 PR 12. Keystip. turn.
(Problemist 1974)

2#

9+12

Et instruktivt eksempel på dette så man i "Vesterhavsturneringen" i Esbjerg 1978. I diagramstillingen fører den islandske stormester Sigurdjonsson de hvide brikker mod Norges internationale mester Øgaard. Hvis hvid i den anførte stilling spiller 28. Df5, kan sort parere mattruslen på h7 ved at svare 28. - g6. Med træk 28. d6! anbringer hvid derfor en offerbrik på dette felt og etablerer derved en ægte Nowotny-skæringspunkt mellem sort tårn og løber. Da hvid nu truer med 29. Df5, må sort prøve at forsvare sig ved at slå bonden på d6. Der kan derpå følge: 1.: 28. - Lxd6 29. Df5 g6 30. Txxg6+! (den sorte løber spærrer for Tb6) 30. - fxxg6 31. Dxxg6+ Kh8 32. Dh7#, eller 11.: 28. - Txd6 29. Df5 g6 30. Dxxg6+! fxxg6 31. Txf8+ (det sorte T spærrer for Lc5) 31. - Kg7 32. Tlf7#.

fører tydeligt nok intet til, så vi må vælge mellem de to S-træk til e4. 1 Sde4? tr 2 Dxe6# men 1 - Df5! Derfor 1 Sce4! tr 2 Dc5. Den frigjorte Df3 kan i begge tilfælde give tre skakker på f2, f6 og g3, og formelt er der tre matvekslinger mellem forførelsen Sde4 og løsningen, for det er jo en forskellig S, der slår dronningen i de to spil. Men vil den almindelige løser også opfatte de to matsæt som forskellige? Tematurneringens betingelse lod: Nøglen evakuerer et felt, som hvid sætter mat på i truslen, og frigør samtidigt en sort brik, som kan give mindst en skak. Turnerings opgaver blev testet af en Telefonken computer TR 440 under opsyn af Ludwig Zagler. Mener må have været fejl i programmet (selv om det lykkedes den at biløse to af de deltagende opgaver) eller også - og det er måske nok mere sandsynligt - er der trykfejl i THE PROBLEMIST, for sD kan jo skakke på h1 og h3. Mon ikke en sBh3 mangler? Nogen rettelser har der ikke været i THE PROBLEMIST.

Endnu mere nærliggende er førstetrækket i 677, for her er der et helt væld af ugarderede skakker i diagramstillingen. Hvid har valget mellem 1 Dc4 (med 8 aftrækstrusler med Sd5) og 1 Df4 (5 aftrækstrusler med Sf5). 1 Dc4? strander på 1 - Tb4! og 1 Df4! er den rigtige løsning. Temaet lod: Nøglen i forførelse og løsning tillader begge mindst to sorte skakker. Det er da også tilfældet her (ald og Lc3), men nogen fremtrædende del af opgavens indhold udgør disse to tilføjede skakker bestemt ikke. Dommeren, Vaux Wilson, har talt sorts forsvarsmuligheder til 28 ialt.

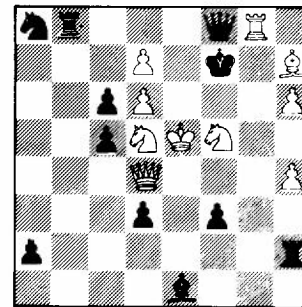
Længere nede på rangstien i samme turnering, men efter vor mening interessantere er 678. Her er der to sorte skakker i diagramstillingen, men i begge tilfælde har hvid et svar parat: 1 - Lxb3+ 2 Sxb3#; 1 - Df1+ 2 Sxf1#. Løsningen 1 Kxc5 (tr 2 Kb5#) tillader to skakker med Lc7. 1 Kc3? (tr 2 Ld2#) tillader skakkerne 1 - Dxe3+ 2 Dxe3#; 1 - Se2+ 2 Sxe2#; 1 - cxd4+ 2 Kd3#. Samt skakken 1 - exd4+! der forhindrer forførelsen i at slå igennem. Og 1 Kd3? (tr 2 Ld2#) giver skakkerne 1 - Dxe3+ (som før); 1 - c4+ 2 Txc4#; 1 - Dxf5+ 2 Sxf5#. Samt 1 - e4! Min alvorligste indvending er, at de to afværgelser af forførelserne er for iøjnefaldende.

Det er vor mening, at alle danske turn.-udmærkelser fra senere år skal bringes enten her eller i SKAKBLADET. Disse udmærkelser er en fortsættelse af en tilsvarende serie nordiske i STELLA POLARIS. Det store hul, der opstod ved SP.'s langsomme død, har vi svært ved at udfylde, så vi bringer derfor denne gang nogle opgaver i notation. Vi ved godt, at problemister ikke er meget for at stille opgaver op på brættet, men som sagt her er alligevel nogle, hvortil du skal have bræt.

679 H. Knuppert 4 PR 14. Keystipt. Kh6 De6 Te3 Tf8 Lb7 Lg1 Se4 Sg4 Bg5 Bg7 Bh2 - Kf3 Dc6 Ta3 Tf4 Ia5 La8 Be2 Bg2 Bh5. 2#. Viser udvalg mellem 4 forskellige selvfrigørelser af hD i nøglen. 1 Sd6? (tr 2 Se5, Dxe2#); 1 - Te3! er uden større tematisk interesse, 1 Sgf6? (tr 2 Dh3#) frigør Tf4, der frembringer 4 varianter: 1 - Txe4 2 Sxe4#; 1 - Tg4, h4 2 Sg4#; 1 - Tf5 2 Dxf5#; 1 - Txf6 2 Txf6#. 1 - Dxe2 2 Sd2++#. Men 1 - Dxe4! 1 Sef6! (tr 2 Dxe2, Se5#) medfører analogt spil efter træk med Tf4. 1 - Te3 2 Dxe3#. 1 g6? (tr 2 Sg5#) bringer mere afveksling: 1 - Tf7 2 Txf7#; 1 - Txf8 2 gxf8D#; 1 - Ld8 2 Sd2#; 1 - Dxe4 2 Se5#. Men 1 - Dxe6!

680 Lars Aksglæde, 8. RO THE PROBLEMIST 1974: Kh4 Db4 Tc1 Th6 Lh7 Sc5 - Sd4 Bd2 Be6 Bh5 - Ke5 Da8 Lal Lbl Sb8 Sh2 Ba6 Bc6 Bd3 Bd6 Bf3 Bf4. 2#. Træk med Sd4 truer De4#. Dette følger også, hvis kongen går til flugtfeltet d5; dog ikke efter 1 Sc2, der spærrer for Tc1 og dermed tillader sK at flygte videre ud over c5. Sorts hovedforsvar er d5 og dxc5. Sidstnævnte besvares med 2 Dxc5. Efter 1 Sf5! (der er løsningen) andres dette svar dog til Txc5#. Efter 1 Sb5 kan begge træk bruges. Efter 1 - d5 følger tre forskellige mattræk: 1 Sf5 (og 1 Sb5) d5 2 Tel#. 1 Sc2 d5 2 Sd3#. 1 Se2 d5 2 Df4#. En svaghed er det at de to forførelser 1 Se2 og 1 Sb5 strander meget groft (dxe2 hhv. bxc5!), 1 S4b3? d5!

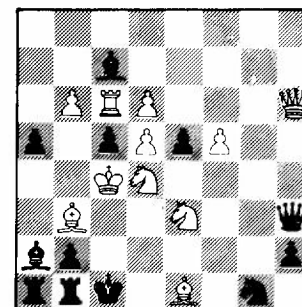
677. Hugo Knuppert
3 PR 13. Keystip turn.
(The Problemist 1974)

2#

10+11

678. Hugo Knuppert
2 HO 13. Keystip turn.
(The Problemist 1974)

2#

11+12

681 Lars Aksglåde, 3. RO 14. Keystip turn. (THE PROBLEMIST 1975): Kd6 Dd7 Tb5 Th6 Ld3 Se4 Se6 Bf3 Bg3 Bg5 Bg7 - Kf5 Dc1 Tg6 Th4 Le8 Lh2 Sc5 Sel Bb6 Bb7 Bc4 Be3. 2#. I diagramstillingen er to hvide brikker (Se6 og Bg3) samt en sort (Sc5) bundet. Førstetrakket 1 Kd5 frigør dem alle tre. Der trues 2 Sd6+. Hovedvarianterne opstår efter slag med tårne eller Sc5 på e4 og e6, hvilket giver 4 direkte selvbindinger: 1 - Sxe4 2 Kd4#; 1 - Sxe6 2 Kd6#; 1 - Txe6 2 Tf6# (i forspillet 2 Dxe6#). 1 - Txe4 2 g4# (i forspillet 2 Lxe4#).

682 Lars Aksglåde, 1 RO POST-SJAKK 1972: Ka6 De8 Tel Tg5 Lb1 Le7 Sb4 Sb5 Bc6 Bd2 Be6 Bf2 Bg2 Bg3 - Ke4 De2 Tc2 Td1 Lh5 Se5 Bb3 Bg6. 2#. At Se5 spiller hovedrollen i denne opgave, er jo ikke svært at se, og derfor er det heller ikke svært at finde nøglen 1 Lf6 tr 2 Txe5#. 2 gange frigør springeren sin hvide kollega på b5: 1 - Sd3 2 Sd6#; 1 - Sc4 2 Sc3#. Og to gange spærrer den for Lh5: 1 - Sf3 2 Txe2#; 1 - Sg4 2 f3#. Og to gange slås den af Be6 og en gang af De8. To nærliggende forsøg med De8 findes: 1 Dh8? truer 2 Dxe5, Txe5#. 1 - Se5 - 2 Dd4#. Men 1 - Sxc6! Og 1 Db8? S - 2 Df4#. Men 1 - Sd3! Nogen udvidelse af opgavens indhold bidrager disse to forførelser dog ikke med.

683 V. Cuciuc & Lars Aksglåde, 2. RO PROBLEMBLAD 1972: Ka6 Df2 Ta4 Ta8 La7 Sa5 Be4 Be5 - Kc5 Tb3 Td1 Lb6 Lg8 Sd4 Se7 Bg7. 2#. 1 Df8 truer 2 Dxe7. 1 - Sd - 2 Tc8#; 1 - Sc6 2 Sb7#; 1 - Se6 2 Tc4#; 1 - Sb5 2 Lxb6#. Godt spil med springeren med to selvspærringer og 1 blokade. Synske personer vil finde forspillet med Se7: 1 - Se - 2 Tc8#; 1 - Sc6 2 Sb7#; 1 - Sd5 2 Tc4#. Det er det man kalder paradeveksel eller mattransferans med et endnu finere ord. De samme matter går igen i forspil og løsning, men efter forskellige sorte træk. Opgaven er en version af en opgave af Cuciuc, og Lars Aksglådes væsentligste indsats synes at bestå i at flytte alle brikker et felt til venstre i forhold til den oprindelige stilling.

B.B. JENSEN 60 ÅR!

ved Leif Schmidt

Dansk Skakproblem Klubs bestyrelsesmedlem B.B. Jensen fyldte den 14. juli 60 år. B.B., som alle skakfolk kalder ham, er vist en af de kendteste skakpersoner i landet. Hans store korrespondance viser med al tydelighed, at han har skakvenner overalt.

At B.B. også er skakmotivsamler er vist alment kendt. Han besidder sandsynligvis en af de største skakmotivsamlinger i verden. Det er en samling, der omfatter næsten alt hvad der har et skakmotiv, f.eks. exlibris, etiketter, brev-papir, kuverter, skakfrimærker, udklip, skak i reklamen, politik i skak, emblemer m.m.

B.B. har igennem årene vist en del af sin store samling ved nogle udstillinger, bl.a. i Odd Fellow-Palæet 1965 (ved Københavns Skakforenings stormesterturnering) og i Vimmelskafte 1973.

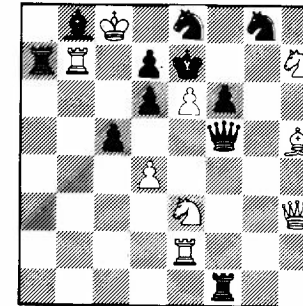
Indenfor problemskakken har B.B. måske ikke i så stor grad givet sit "b7" med. Men han kan naturligvis glæde sig over en skakopgaves overraskende løsning eller indhold. Ellers er det indenfor denne gren af skakken mest på det organisatoriske plan han har ydet sit bidrag. Ud over at være bestyrelsesmedlem og revisor i DSK, er han kasserer i Dansk Skakbibliofil Forening og kasserer i AIPE (foreningen af skakjournalister). B.B. har også tidligere været formand for Hvidovre Skakklub og har igennem årene været medlem af Brønshøj Skakforenings bestyrelse igennem 5 1/2 år.

DSK sender en lidt forsinket, men af den grund ikke mindre, hjertelig hilsen med den runde dag, og vi håber på mange aktive år endnu som bestyrelsesmedlem i Dansk Skakproblem Klub.

ORIGINALOPGAVER

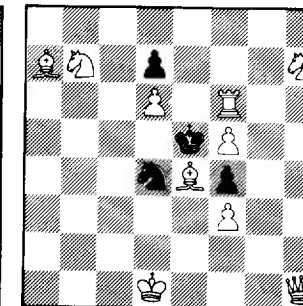
KOMPOSITIONSØVELSE 2o: Nr. 688, 689, 691, 694 og 7o8

Lars Aksglåde
684. Sønderborg (DK)

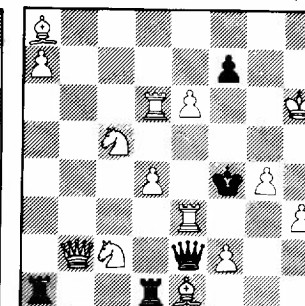
2# 9+11 2#

Valentin Lider
685. Moskva (SU)

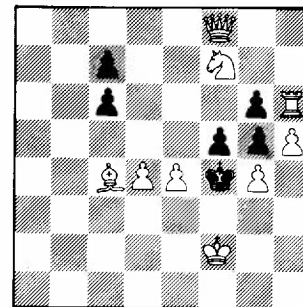
2# 10+4 2#

Gunnar Frode Myhre
686. Ranheim (N)

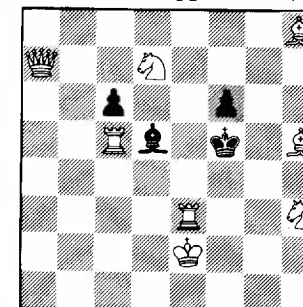
2# 14+5

Efren Petite
687. Oviedo (E)

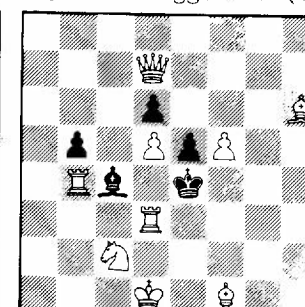
2# 9+6 2#

John Svedberg
688. Iggesund (S)

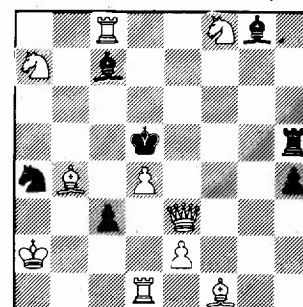
2# 8+4 2#

John Svedberg
689. Iggesund (S)

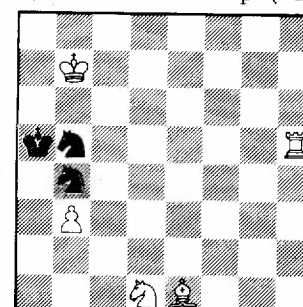
2# 9+5

Georg Thomas
690. København (DK)

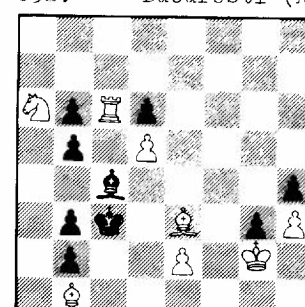
2# 10+7 3#

Ole Balslev
691. Tåstrup (DK)

5+3 3#

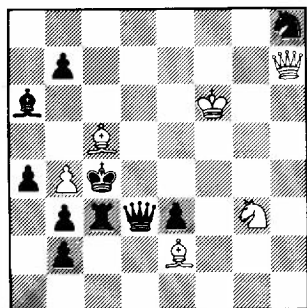
Radu Dragoescu
692. Bucuresti (R)

5+3 3# B: efter nøglen 8+9

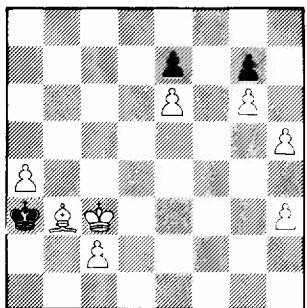
ORIGINALOPGAVER

Joralf Grande
693. Overhalle (N)

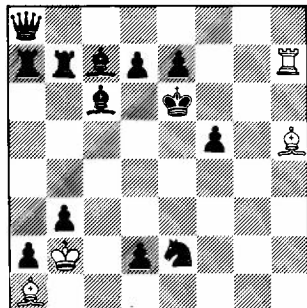
3# 6+10 7#

Ole Balslev
694. Tåstrup (DK)

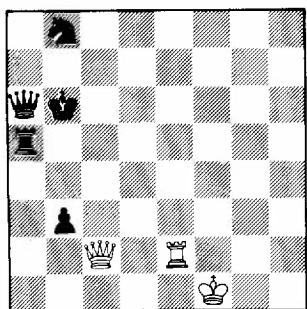
8+3

C.J. Feather
695. Stamford (GB)

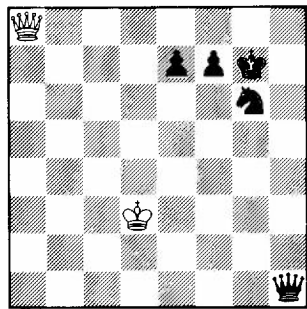
H2# 2.1.1.1 4+13

Poul Hage
696. Næstved (DK)

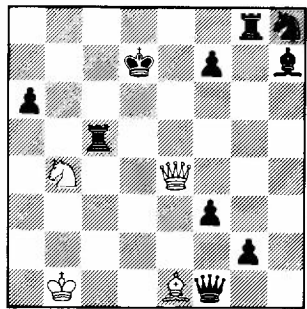
H2# 4.1.1.1 3+5

Anders Lundström
697. Vindeln (S)

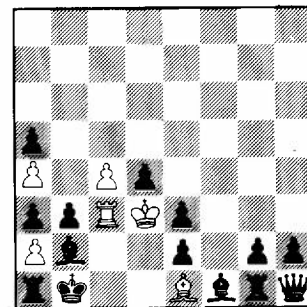
H2# 2.1.1.1 2+5

Matti Myllyniemi
698. Pori (SF)

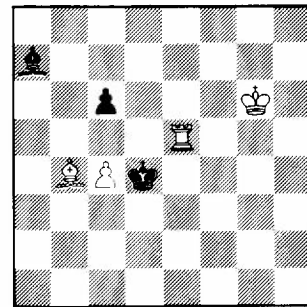
H2# B: Sb4-c7 4+10
C: Sb4-g5

Gunnar Frode Myhre
699. Ranheim (N)

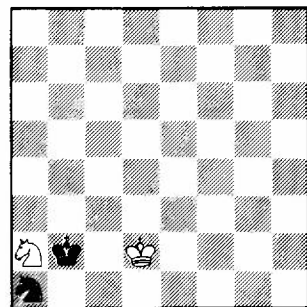
H3# 3.1.1.1.1.1 & 6+14
o.1.1.1.1.1

Viktor Syzonenko
700. (SU)

H3# med skinspil 4+3

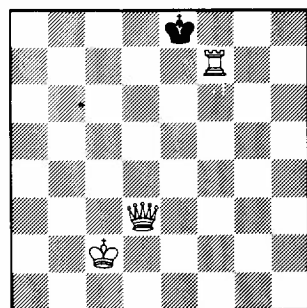
Erich Partolex D. Relp
701. Augsburg (D)

H4# B: Sa2-c2 2+2

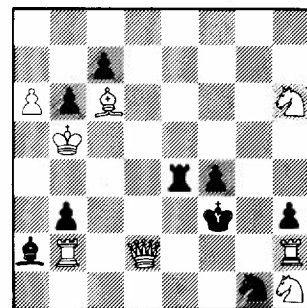
ORIGINALOPGAVER

Bo Lindgren
702. Stockholm (S)

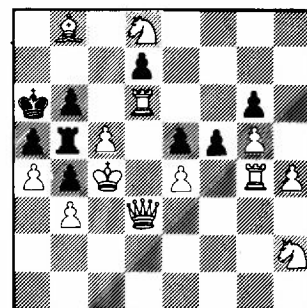
H4# med skinspil 3+1

Gábor Koder
703. Budapest (H)

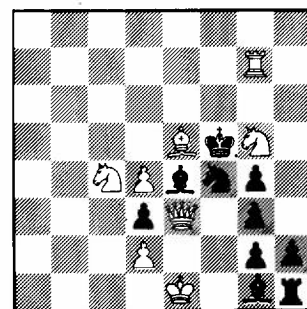
S2# 8+9

Irwin L. Stein
704. Sun City (USA)

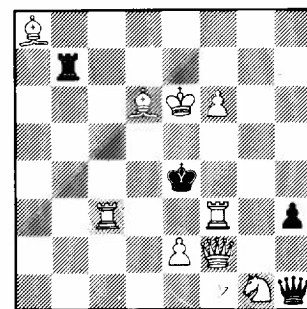
S2# 13+9

György Bakosi
705. Budapest (H)

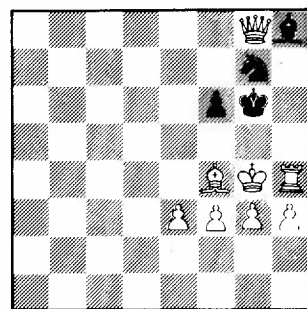
S3# 8+10

B. Lender
706. Afula (IL)

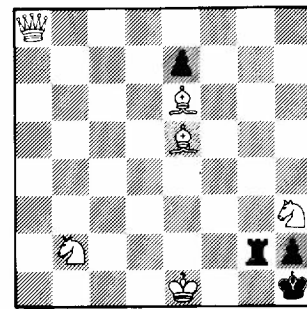
S4# 9+4

707. Wolfgang Weber
Karl-Marx-Stadt (DDR)

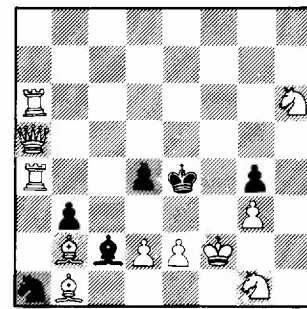
S4# 8+4

Zdenek Masek
708. Berouin (CS)

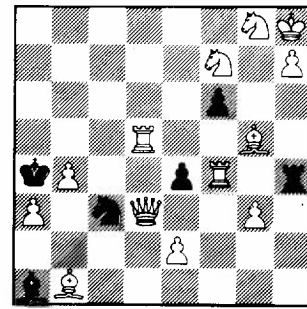
S5# 6+4

Cyril P. Swindley
709. Dorotea (S)

S7# 11+6

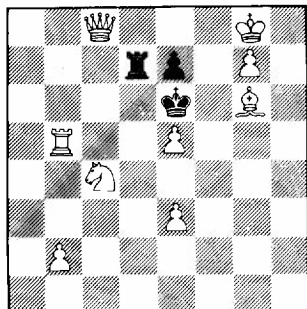
Filip Petersen
710. København (DK)

tilegnet Georg Thomas
S13# 13+6

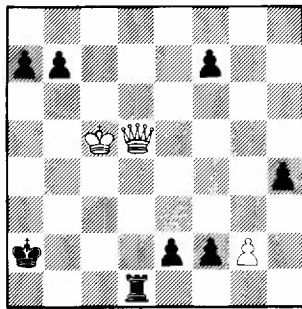
ORIGINALOPGAVER

Pjotr L. Makarenko
711. Ermentau (SU)

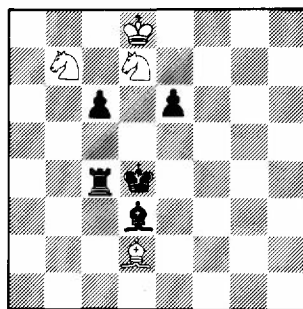
S27# 9+3

712. René Boyle &
Verner Johnsen
Ruds-Vedby & Kbh. (DK)

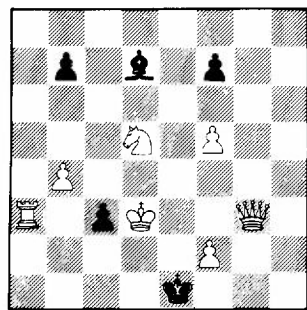
8# Hopskak 3+8

Steen Christensen
713. Helsingør (DK)

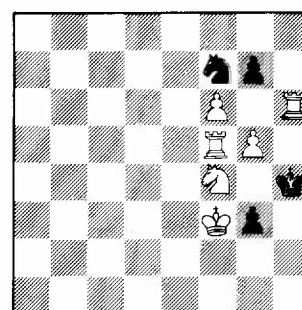
Serie-H4# B: Sb7-d5 4+5
2 løsninger i begge

Knud Hannemann
V. Røpke in memoriam
714. København (DK)

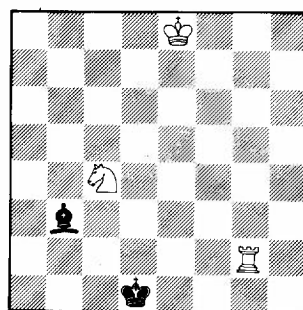
S5# maximum 7+5

Knud Hannemann
tilegnet Bo Lindgren
715. København (DK)

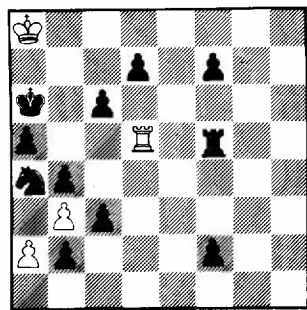
Serie-H4# 6+4
(sK i slag)

Fritz Hoffmann
716. Weissenfels (DDR)

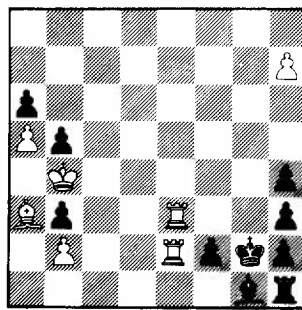
H2# circe med skinspil 3+2

Anders Olson
717. Stockholm (S)

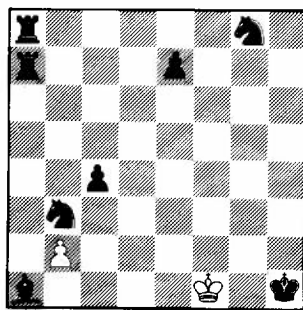
3# logisk maximum 4+11

Verner Skovlund
718. Odense (DK)

Reflexpat i 9 7+10

Simo Ylikarjula
719. Helsinki (SF)

H-Pat i 7 2+8

Officersfangst i selvmattotrækkere ved Georg Thomas

Ideen eller temaet, hvad man nu vil kalde det, er kun sparsomt omtalt i "MATTVANG". Lad os derfor betragte det følgende som et supplement.

I gennem mange år har det været et meget yndet motiv, og er det stadig. I begyndelsen hovedsageligt i Fata-Morgana-opgaver, men senere også uden skinspil.

Som indledning vil det nok være en god idé at vise, hvordan det efter min mening ikke bør fremstilles. Der hersker jo nogen forvirring med hensyn til, hvornår en sådan opgave er en selvmat, og hvornår det blot er en patopgave med en påklustret matsætning.

Nr. 720 er et eksempel hentet fra Dr. Birgfeldts i 1922 udsendte bog "FATA MORGANA" Den repræsenterer, hvad jeg vil kalde "Pattytypen". Skinspil: 1 - S-2 TBxS, Lg2#. Den overraskende nøgle er 1 Ta2-a8! med slagveksel på b8 og d8. Men det er stærkt iøjnefaldende, at hvis man fjerner sLh3 og hBe2, har vi en "pat i 2 træk" med samme spil.

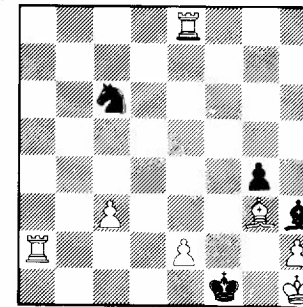
Nr. 721 er mere end 50 år yngre og kunne såmænd godt have været komponeret i 1922, hvis det ikke var fordi, man dengang havde andre idealer med hensyn til indholdet i en selvmattotrækker, nemlig en overraskende løsning. Betragt vi de to opgaver fra løserens side, ser vi at han oplever to forskellige ting. I nr. 720 er det løsningen, og kun denne, der udgør opgavens indhold. I nr. 721 derimod, er selve løsningen af sekundær betydning. At Sc5's rundtur i skinspillet skal ombyttes med en tilsvarende af Sc6 i løsningen, skal man være meget uerfaren for ikke at se omgående. Løsningen giver da sig selv: 1 Dh5! Sætter løseren i første tilfælde pris på forfatterens snedighed med henblik på nøglen, vil han i den anden beundre forfatterens konstruktion af de to springerhjul. Men uanset dette er også nr. 721 af pattytypen. Ved at flytte hvid konge til c2 og fjerne matapparatet i nederste højre hjørne, har vi igen "pat i 2 træk" uden at det går ud over indholdet, og samtidig er der sparet 5 brikker.

Dette må ikke betragtes som en nedvurdering af opgaven. Den er glimrende konstrueret og ville i mine øjne ikke tabe i værdi, hvis den fremstod som "pat i 2". Skinspil: 1 - Sc5-2 xS pat. Løsning: 1 Dh5! Sc6-2 xS pat.

At forvirringen omkring dette med "patttype" kan nærme sig det fuldkomne, fremgår tydeligt af at da Norge stillede tema til "nordisk mesterskab" i selvmat 1969 (STELLA POLARIS, juni) lød betingelsen: "Selvmati 2 træk. Den sorte konge skal råde over så mange flugtfelter som muligt og sættes pat, når han betræder disse." (!!). Altså ikke tale om nogen form for selvmatstrategi.

At der findes tilfælde, hvor forfatteren har været nødt til at anvende selvmatformen som teknisk hjælpemiddel for at kunne fremstille

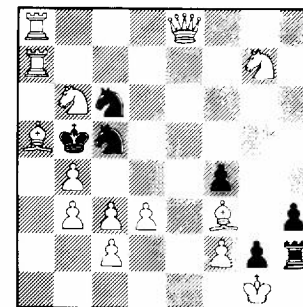
720. Walter W. Nanz
Fata Morgana 1922

S2#

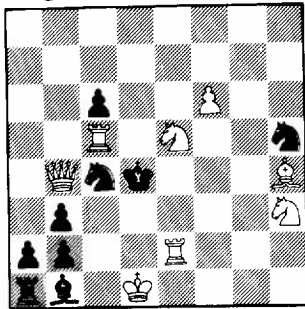
7+4

721. Nils A. Bakke
RO feenschack 1976

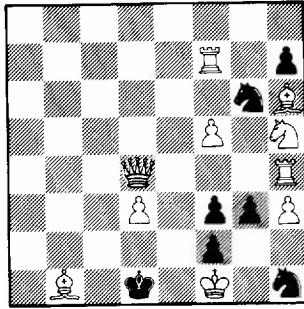
S2#

14+7

722. Georg Thomas
Original

S2#

8+9

723. Georg Thomas
Tidskr. fbr Schack 1978

S2#

10+7

sin idé; er der mange eksempler på (f.eks. eksisterer et utal af "Pickaninny-opgaver" hvor dette er tilfældet); men opgaven bliver dog ikke en "ægte" selvmat af den grund.

Nr. 722 viser, at man kan fremstille en opgave med samme mat i skinspil og løsning, uden at den får karakter af patopgave. Som i nr. 720 er der også her en uventet nøgle. Dengiver hvid lejlighed til en "tandutrækning" i stedet for slag i varianten 1 - Sf4 2 Te4+ Lxe4#. Løsning: 1 Sf2! Opgaven kan anses for at være en overgangsform til den "rigtige" selvmat, hvor man i "Fata-Morgana-fangst-opgaver" må forlange mindst en ændret mat i løsningen. Den sorte springers "strategiske opgave" er at holde flugtfeltet e2, men det kan først udnyttes efter nøglen.

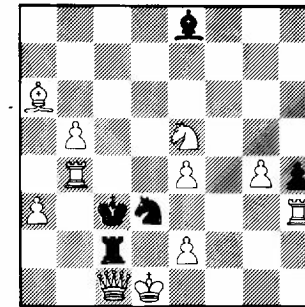
I det følgende skal vi se yderligere nogle eksempler, hvor en sort springer er hovedaktøren. Og variationsmulighederne er mange. I 723 f. eks.

hvor springeren også i løsningen holder et hvidt flugtfelt, er der indbygget slagveksel + diverse forførelser foruden den ændrede mat. Skinspil: 1 - S- 2 DfTxS g2#. Forførelser: 1 Df6? Te4? Sf4! 1 Dc3? Sxh4! Løsning: 1 Db2! Sxh4 2 De2+ fxe2#, med ændret mat, og 1 - Sf4 2 Txf4 g2# med slagveksel.

I nr. 724 får springeren i løsningen selv fornøjelsen af at sætte mat. Skinspil: 1 - S- 2 DxS Txa4#. Løsning: 1 Dh4! Sd6, Se5 2 Dc4+ Sxc4#. Desuden er der 1 - Txa4+ 2 Dxa4+ Txa4#.

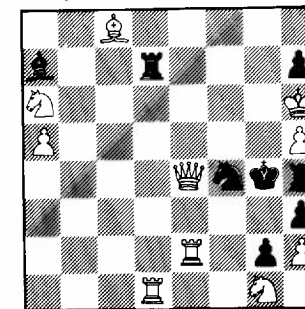
I nr. 725 er der i løsningen frigørelse af Lf6. Skinspil: 1 - S- 2 LBxS d2#. Løsning: 1 Tc6! Sd6 2 Sf4+ Lxh4#.

For de "langtskydende" brikkers vedkommende (L,T,D) er der det specielle, at de er velegnede til dannelsen af batterier. Desuden kan man ved nøglen forlænge eller afkorte deres trækmuligheder.

726. Georg Thomas
Original

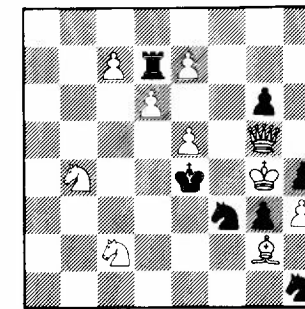
S2# B: Bb5-a2

11+5

728. Georg Thomas
Original

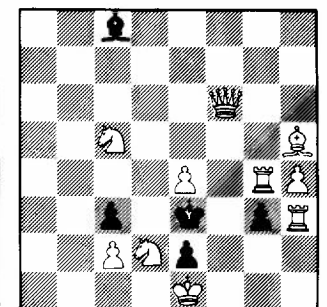
S2#

10+8

730. Thomas R. Dawson
Fata Morgana 1922

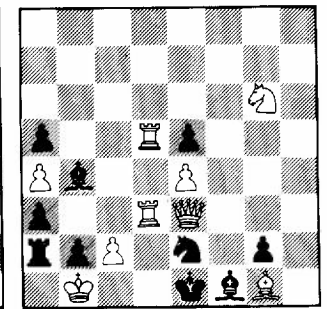
S2#

10+7

727. Georg Thomas
Original

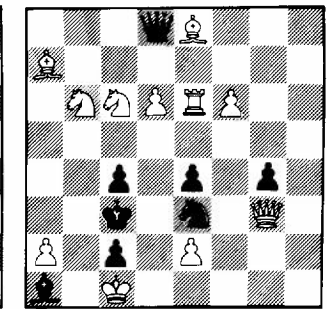
S2#

10+5

729. Georg Thomas
feenschack 1978

S2#

9+10

731. Georg Thomas
Original

S2#

11+8

I tvillingen nr. 726 med fælles skinspil: 1 - L- 2 xL Txcl, demonstreres i A den fra springeren tidligere viste mathenledning i løsningen, når løberen trækker til det ekstra felt (a4), som nøglen lb6! giver mulighed for 1 - La4 2 Dxc2+ Lxc2#. I B er nøglen 1 Ta4! Lxa4 2 Dal+ Tb2# med batterivirkning.

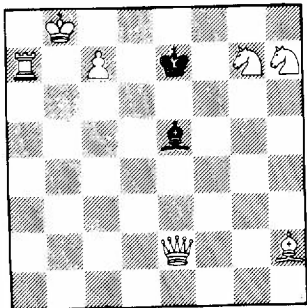
I 727 fremkommer en frigørelse af Bg3 (igen ved en forlænget trækmulighed). Skinspil: 1 - L- 2 SLBxL cxd2#. Løsning: 1 Tg5! Lxb3 2 Df2+ gxf2# og, hvad der er bestemmen- de for nøglen, slagveksel på f5.

728 viser foromtalt indskrænkning af løberens trækmulighed. Skinspil: 1 - L- 2 TTSBxL, Th5#. Efter nøglen 1 Te3! falder 1 - Lf2 og 1 - Lxgl væk, til gengæld ændres 1 - Lxe3 2 Txe3 til 2 De6+ Sxe6#, igen med batterivirkning.

Hvis man, som i nr. 729 foruden matveksel, kan indarbejde et hvidt strategisk element (her offerbaning) - får opgaven næsten et moderne tilsnit. Forførelser: 1 Tb3? 2 Lc5! 1 Tb5? Txe5? Lc3! Løsning: 1 Tc3! Lxc3 2 Dxc3+ Sxc3#; 1 - Lc5 2 Tcxc5 Tal#.

Tårnets muligheder ses i 730. Skinspil: 1 - T- 2 BxT Sf2#. Løsning: 1 e8S! Tf7 2 Df4+ Txf4# og 1 - Th7 2 Df5+ gxf5#. Desuden 1 - Tg7 2 Sxg7 Sf2#. Til slut 731 med sD som temabrik, P.g.a. brikens mange trækmuligheder, kan den være vanskelig at arbejde med og kræver som regel et større opbud af hvide brikker for at "tømme" den. Skinsp. 1 - D- 2 xD Lb2#. Nøglen 1 f7! er ikke af de mest forbløffende, men giver dog 2 nye mætter. 1 - Dg5 2 Dxe3+ Dxe3#. Her virker D som L, mens den i 1 - Dh4 2 Del+ Dxel# virker som tårn i matsætningen.

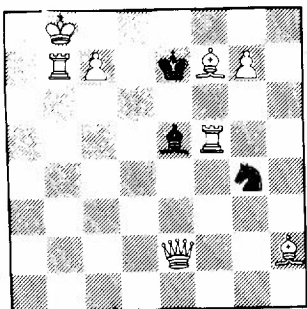
733. Lars Aksglæde V.
Hamar Arb. Blad 1977

2#

7+2

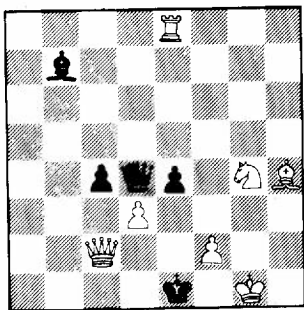
734. Lars Aksglæde V.
Hamar Arb. Blad 1977

2#

8+3

735. Lars Aksglæde
RO Hamar Arb. Blad 1977

2#

7+5

Meredithformen i søgelyset III. ved Lars Aksglæde

Uheldigvis fik også sætternissen lyst til at "rette" i THEMA DANICUMS opgave nr. 659. Fordringen lyder på 3 løsninger. Det ses let, at stillingen med Le1 er illegal; derfor må man fjerne en brik, enten Le1 (1 f4+ 2 Te1#) eller Bf2 (1 Lg3+ eller Bd2 (1 Txx4 d3 2 Lc3#). Den 4. løsning består i at flytte alle brikker et felt til højre, så forsvinder jo Th1 og Bh4; nu er stillingen mulig, og løsningen bliver 1 g4+ 2 Lh3#.

I THEMA DANICUM april 78 skrev jeg side 24 om konstruktionsøvelse nr. 11, som jeg har en særlig svaghed for. I 9 af de opgaver, hvor jeg viser dette tema, bruger jeg fra 18 til 20 brikker. Først i februar 1977 tog jeg fat på at bringe brikantallet længere ned. Jeg var ganske godt tilfreds, da jeg efter nogle timers besvær kunne sende denne Meredith til Norge: Nr. 732 Lars Aksglæde, HAMAR ARB. BLAD, april 1977: Kb8 Dd3 Ta7 Tg6 Lh2 Lf7 Bc7 Bg7 - Ke7 Le5 Lh7 Be6. 2#. 1 Dc4 med varianterne 1 - Lxg7 2 c8D# og 1 - Kd6 2 c8S#. Der er ændret mat efter 1 - Lxc7+. Men i januar 78 meddelte Toft mig, at nogle blinde lødere havde biløst opgaven med 1 Lxe5! Hvad nu? Der var ikke råd til at tilføje en sort Bf5. Jeg måtte ty til en flugtfelttagende nogle og sendte korrektionen nr. 733 til HAMAR ARB. BLAD. Her vil jeg lige indskyde: i min opgave i SKAKBLADET maj 77, der har 4 frigørelser, er en af de 19 brikker (Lg2) ikke strengt nødvendig. Man kan altså med Tuxensk lune sige, at når 4 frigørelser kræver 18 brikker, så må 2 frigørelser kunne udføres med 9 brikker. Det beviser jo opgave 733 (1 Dc4 "Virker meget harmonisk", skrev Hage om opgaven). Ved en så enkel stilling mener jeg ikke, man bør hange sig i et lille brud på konventionerne. Men det overraskede mig ikke, at dommeren, som oprindeligt tildelte nr. 732 hædrende omtale, kasserede nr. 733. En uges tid senere fandt jeg stillingen til nr. 734. Her er nøglen O.K., og der er en forførelse 1 Dd3? Ld4, Lxc7+ 2 c8D, Txx7#, men 1 - Sf6! Desværre kom denne korrektion for sent til at kunne indgå i den norske turnering.

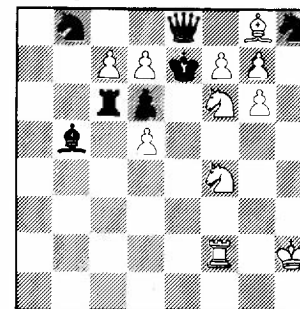
Nr. 735 kom til verden et par måneder efter nr. 732. Skemaet tonede frem for mit feberblik, medens jeg lå syg; da jeg fik feberen væk og brøttet frem, viste det sig, at der kunne blive råd til at spendere et lidt påklaret hvidt Te8. Løsning: 1 Se5 (2 Sf3#). Svarerne på 1 - Dxe5, 1 - Dxd3 og 1 - e3 finder du let. Med lidt god vilje kan vi her tale om 3 tema-varianter (2 med direkte frigørelse).

Som introduktion til nogle bondeforvandlingsopgaver præsenterer jeg med nr. 736 en triplering af konstruktionsøvelse nr. 6: 1 Se6 Sxd7, Sxf7 2 f7(d7)xe8D#; 1 - Dc8, Dxxg8 2 dxc8S, fxxg8S#. Også her må vi give Tuxen ret i, at den lille tabel er rigtig: nr. 736 har 18 brikker, medens min dublering i nr. 508 udføres med 12 brikker.

Nr. 737, den første dualfri kombination af Pickaninny og alforvandling, er gengivet i den smukke bog "MASK-ROSER". Heri fortæller Bo Lindgren på side 55, at han afstod fra at konstruere nr. 737 med 12 brikker i stedet for 13, fordi denne besparelse ville medføre dobbeltmat efter bondeforvandling til D. "Så værdefull anser jeg inte Meredithformen vara, att jag tycker den ursäktar defekter i huvudspelet", skriver forfatteren. Den opfattelse må man respektere. Derfor har den økonomiske rekord, som nr. 738 viser, kun interesse som kuriosum. Dens "hædrende omtale" er helt ufortjent. Opgaven har desuden dual efter 1 - Kxd6 2 d8D+ eller 2 Sf5+. I PROBLEMNOTER maj-aug. 1960 kan du læse en detaljeret redegørelse for dette temas udvikling.

Om opgave 740 gælder noget lignende som det jeg skrev om nr. 738. Både nr. 739 og 740 viser de fire bondeforvandlinger i forbindelse med fire sorte løbertræk, ja, den hollandske opgave har endog en 5. forvandling efter 1 - Sc8- 2 d8D; det er i og for sig et imponerende resultat med 10 brikker. Men ak, efter 7 "ligevaldige" L-træk kan 3 forvandlinger vælges efter behag i nr. 740! Nr. 739 er derimod helt dualfri, og denne vil afgjort gøre et mere harmonisk indtryk. Den lave placering af opgave 740 bevirkede en kedelig polemik mellem Dr. Niemeijer og dommeren Karl Fabel. Derunder blev I.O. Pedersens fine opgave draget frem i lyset.

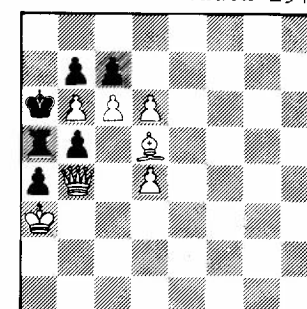
736. Lars Aksglæde
Original

2#

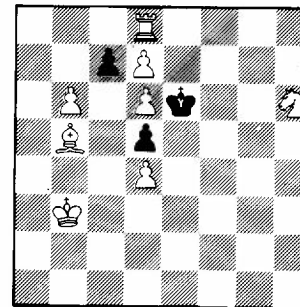
11+7 3#

737. Lars Aksglæde 1 PR
Tidskr. för Schack 1944

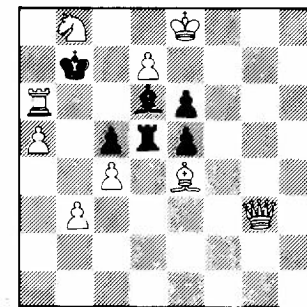
7+6

738. Lars Aksglæde V. 739. I.O. Pedersen
4 HO Parallele 50 1949 1 PR Skakbladet 1951

3#

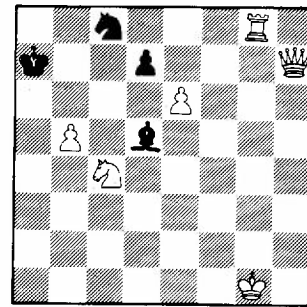
8+3

3#

9+6

740.
M. Niemeijer &
J. Hartong
RO Probleem 1956

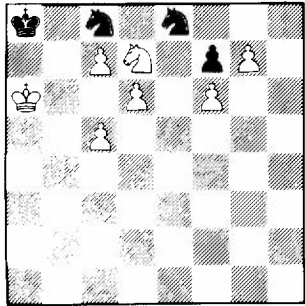

3#

6+4

Løsninger til de tre sidste opgaver bringes i næste nummer. Nr. 741 og 742 refererer til en af THEMA DANICUMS konstruktionsøvelser. Nr. 742 delvis komponeret "blindt", inspirerede mig til opgave 743.

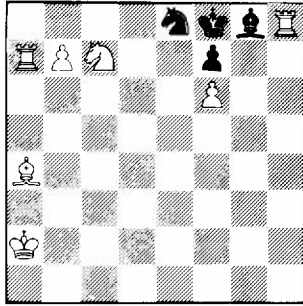
741. Lars Aksglæde V. 742. Lars Aksglæde
Skakbladet 1946 Original

3#

7+4

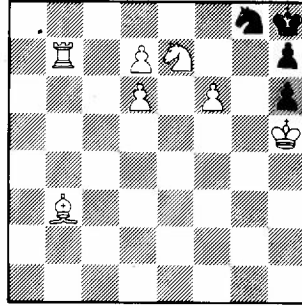
742. Lars Aksglæde
Original

3#

7+4

743. Lars Aksglæde
Original

7+4

3#

LØSNINGER TIL NR. 737-740:

737. 1 c6xb7 c6, cxb6 2 b8d, b8t. 1 - exd6, c5 2 b8l, b8s+.
738. 1 Tf8 c6, cxb6 2 d8d, d8l. 1 - cxd6, c5 2 d8t, d8s+.
739. 1 Dg7 Lxb8, Le7 2 d8d+, d8t. 1 - Lc7, Lf8 2 d8l, d8s+.
740. 1 e6xd7 Lxg8, Lf7 2 dxc8d+, dxc8t. 1 - Lb7, Lxc4 2 c8l, c8s+.

NYE MEDLEMMER

Bjelstrand, Kim: Langhusvej 49, 2700 Brønshøj.
Hansen, Villy: Søndertoften 135, 2630 Tåstrup.
Petersen, Carl: Suensonsgade 38, 1322 København K.

DSK. byder de nye medlemmer hjertelig velkommen i klubben - vi håber I vil få stor glæde af medlemskabet.

ADRESSEÆNDRINGER

Andersen, Kåre Vissing: Præstekærvej 18, 4.mf., 2700 Brønshøj.
Danstrup, Niels: Hvidkløvervej 4, vær. 5, 8200 Århus N.
Juel, Henrik: Dept. of Bus. Adm., VPI, Blacksburg, Va 24061, USA.
Johnsen, Verner: Nørrebro Vænge 14 st., bolig 427, København N.

STORSLÅET GAVE TIL DKS.

J. P. Toft har påny vist stor generøsitet ved at skænke klubben 500 kr. til brug ved arbejdet med bladet, og vi har modtaget en gave på 100 kr. fra Walther Jørgensen. Hjertelig tak, også til Ebbe Tjørnhøj Thomsen, der har betalt dobbelt for 1978, og til Manne Persson, Sverige, der har suppleret sit abonnement op til 100 kr.

EN STOR TAK TIL ALLE!

HJERNEVRIDEREN

ved Willy Enggren & Jan Mortensen

Forlængelsen af løsningsfristen i originalafdelingen er sikkert årsag til, at vi ved redaktionens slutning kun har modtaget løsninger fra O. Reeh og Bjarne Frederiksen til forrige nummers opgaver. I forvejen er deltagelsen i bedømmelsen af opgavernes svarhedsgrad meget ringe. Vi tror dog, at mange flere har mestret selv de vanskeligste problemer, og at rubrikken er til underholdning og glæde for endnu flere, og det er jo hovedsagen.

LØSNINGER TIL OPGAVERNE SIDE 63:

648. G. Ernst: 1 Sg2 hg2 2 Tg3 hg3 3 Lgl gh2 4 Lxh2#. Det hele foregår langt væk fra kongen, og den overraskende pointe, hvor sort må bide i det sure æble, er godt skjult (WE). 10 minutter (BF).

649. D. Przepiórka: 1 Tc1 tr 2 Sc3 eller Sa3#. 1 - Txcl+ 2 Kb8 1 - Dxc1+ 2 Kd8. En opgave i Loyds stil. Mange har sikkert fundet den vanskelig, men førstetrækket virker alligevel indbydende, og så er heldet jo med den, der forsøger det (WE). 30 minutter (BF).

Vi har tidligere i denne afdeling bragt en hjælpemat med stor succes (forstået på den måde, at den voldte vore læsere betydelige vanskeligheder). Nu gentager vi spøgen med at bringe en vanskelig hjælpemat 744. En lille smule hjælp skal løserne dog have: Det er den hvide springer, der sætter mat.

Giegold har vi tidligere bragt en opgave af, men 745 bliver nok ikke den sidste, hvis ellers vor hjernevridningsafdeling får lov til at bestå. Opgaven stammer fra skakspalten i den vesttyske avis DIE WELT, som redigeres med stor dygtighed af Hans Klüver. Utallige fortrinlige opgaver har set dagens lys i denne spalte.

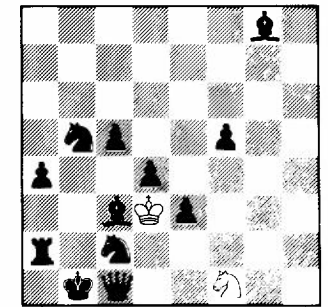
Som sædvanlig opfordrer vi løserne til at indsende løsning med angivelse af anvendt tid til Willy Enggren - helst inden 5. november, så vi kan bringe kommentarerne sammen med løsningen.

NYE TEKNISKE HJÆLPERE

Nødråbet fra den tekniske redaktør i sidste nummer af THEMA DANICUM blev opfanget i Tåstrup. Her sidder vort medlem UFFE HOLCK og hans kone KIRSTEN - de har begge givet tilsagn om at ville false, hæfte og forsende vort blad hver kvartal.

At vi naturligvis med tak har modtaget tilbudet er en selvfølge, jo flere vi er om at tage sløbet jo bedre - dermed er der også mulighed for at vi bevarer interessen længere, og dermed i længere tid kan udsende bladet. ET HJERTELT VÆLKOMMEN SKAL LYDE TIL VORE TO NYE HJÆLPERE.

744. M. Fonagy 3 PR
Magyar Sakkvilág 1942

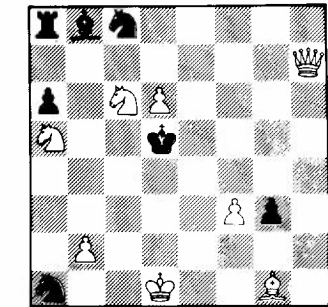

H4#

2+12

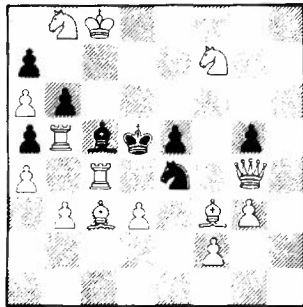
745. Fritz Giegold V.
Die Welt 1967

3#

8+7

746. G. Sundman
(tidligere nr. 133)

S2# 14+8

dingen af sort S. Selvom denne S2# er af pattyen, berettiger dog de 3 gode forførelser: 1 Tf6? Sg2! 1 Dg4? Sf3! og 1 De5? Sg6! opgaven til en placering.

Dom i THEMA DANICUM's selvmattturnering 1977

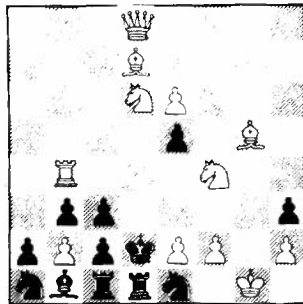
Dommer: Georg Thomas

I bedømmelsen deltog 9 opgaver.

Præmie nr. 747 (tidligere nr. 381) af V. Skovlund. En stort anlagt opgave med "hvid korrektion" og gensidig hvid blokade på b5 i forførelserne. Det er interessant, at sorts forsvar mod disse er reciprok (omvendt). 1 Ld7-? (tr 2 Sd6-#) exf4! 1 Lb5? cxb2! (løberen blokerer for Sd6) 1 Sd6-? (tr 2 L-#) cxb2! 1 Sb5? exf4! (nu blokerer S. for Ld7). Løsning: 1 Da5! tr 2 Dd5+ Sd3#. 1 - cxb2 2 Dxe5 S-#. 1 - exf4 2 Te4 S-#. Opgaveren desuden et eksempel på overgang fra trussel til trækvang. Alt i alt: EN TOPPRÆSTATION.

Hædrende omtale: Nr. 382: Kg8 Tg7 Th6 La5 Lc8 Sc6 Sd5 Bb4 Bc5 Bd4 Be4 Bh3 Bh7 - Ke6 Dd7 Sg6 Bb5 Bc7 Bh4, S4#, af Arthur Madsen. En udmærket 4-træks "Pata Morgana"-opgave. Skinspillot i 2 træk maskerer løsningen fint, selvom La5 i nogen grad giver et fingerpeg. Også en god præstation. Skinspil: 1 - Dxc8+ 2 Sd8+ Dxd8#. Løsning: 1 Se5 c6 2 Sf4+ Kf6 3 Ld8+ De7 4 Sf3 Dxd8#.

747. V. Skovlund
(tidligere nr. 381)

S2# 11+9

Dom i THEMA DANICUM's selvmattturnering 1976

Dommer: Georg Thomas

I alt 7 opgaver deltog i turneringen. Deraf var nr. 132 behæftet med en dual og nr. 90 deltog ikke i bedømmelsen. Af de resterende 5 har jeg valgt følgende:

Præmie nr. 746 (tidligere nr. 133) af G. Sundman. Så absolut den bedste selvmat med en sindrig idé. Den bundne sLc5 skal indespærres ved blokering af de 3 felter b4, d4 og d6, førend den frigøres og ved trækvang må sætte mat på b6.

Rosende omtale: Nr. 60: Kc1 De2 Tf2 Ld1 Lh2 Bc2 Bd4 - Kh1 Tal Sbl Sh4 Ba2 Bc3 Bd5. S2#, af Arthur Madsen. Springerfangst med 2 bindinger af sort S. Selvom denne S2# er af pattyen, berettiger dog de 3 gode forførelser: 1 Tf6? Sg2! 1 Dg4? Sf3! og 1 De5? Sg6! opgaven til en placering.

Rosende omtale: Nr. 60: Kc1 De2 Tf2 Ld1 Lh2 Bc2 Bd4 - Kh1 Tal Sbl Sh4 Ba2 Bc3 Bd5. S2#, af Arthur Madsen. Springerfangst med 2 bindinger af sort S. Selvom denne S2# er af pattyen, berettiger dog de 3 gode forførelser: 1 Tf6? Sg2! 1 Dg4? Sf3! og 1 De5? Sg6! opgaven til en placering.

SCHIFFMANN'SFIELD-TEMAET

I noget ændret form, holdt som foredrag i Dansk Skak problem Klub af Jan Mortensen.

Titlen på denne artikel har sikkert bragt en del til at tænke over, hvad dette kan være for en mystisk idé, og nogle er det måske endda lykkedes at dechiffriere det mærkelige navn, som ikke kan findes i nogen problem bog.

Den jødiske forfatter Israel A. Schiffmann er en enestående fremtoning i problemskak-verdenen. Han er født i Odessa 27. september 1903 og lærte som 7-årig at spille skak. Senere flyttede han til Berlin for at studere ved den tekniske højskole Charlottenburg. Han blev her angrebet af en ondartet forkølelse, der tvang ham til et ophold på et lungesanatorium i Sydtyskland. Her begyndte han som 21-årig at beskæftige sig med problemskak: løsninger, teori og komposition. I de næste 5 år tilkæmpede han sig en plads i problemskakkunstens forgrund; han opnåede omkring 60 præmier og i problemskakverdensmesterskabet i 1928 kom han på 2. pladsen (efter Mari, men foran Kubbel, Nietveld og Mansfield). Men allerede i sit 27. år døde han. En alvorlig influenza havde undergravet hans i forvejen dårlige helbred og tvunget ham til at blive i sengen i flere måneder. 29. april 1930 døde han i det dengang rumænske Chisinau.

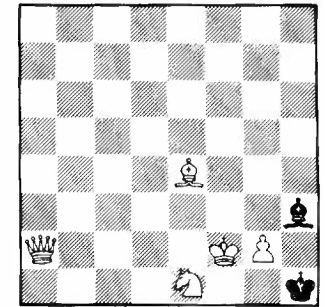
Et udvalg af hans problemer findes i bogen "Faszinerendes Schachproblem", udgivet af Gabriel Baumgartner, der jo som bekendt for et par år siden afløredes som den indtil da ukendte kvindelige problemkomponist Odette Vollenweider. De ovenstående biografiske noter stammer også fra denne bog.

Schiffmann var opfinder af Schiffmann-temaet. Senere undersøgelser har ganske vist vist, at dette tema kan findes i ældre opgaver, men her er det fremstillet mere eller mindre ubevidst og først efter Schiffmanns opdagelse vandt temaet virkelig udbredelse.

Jeg kender kun en enkelt miniaturefremstilling, nemlig 748, der kun viser temaet i en enkelt variant. Efter 1 Dal trues der 2 Sf3#. sort parerer den hvide trussel ved at selvbinde sig: 1 - Lxg2. Udfører hvid derefter truslen, frigøres den sorte brik indirekte og parerer derved maten: 2 Sf3 Lf1! Den hvide trussel er altså en afdækkerskak, og det er batteribrikken, der frigør den selvbundne sorte brik. I matsætningen udnytter hvid så den sorte selvbinding (1 - Lxg2 2 Dh8#), selv om dette vist ikke er noget strengt nødvendigt krav i Schiffmann-temaet.

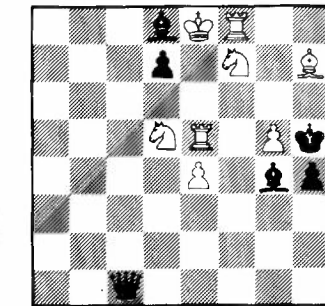
I miniatureform kan en fremstilling med kun én variant gå an, men ellers skal Schiffmann forekomme i flere varianter for at kunne fremtvinge nogen interesse. I 749 af vort medlem er der to varianter. 1 Th8 truer 2 Lf5#. 1 - Dxc5 2 Sf4#; 1 - Lxg5 2 Sf6#.

748. F. Barthélemy
Min. stratégiques 1935

S2# 5+2

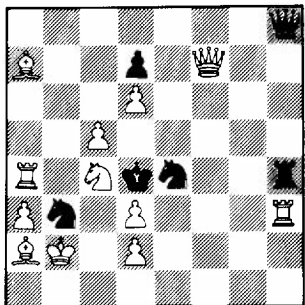
749. Iver Pedersen
Die Schwalbe

S2# 8+6

Dommen afsagt i juli 1978.

750. M. Segers
2 PR Magasinet 1932

2#

12+6

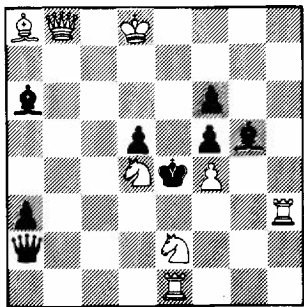
Schiffmann kan naturligvis kombineres med andre temaer, f.eks. med Bl, hvilket ses i 750. Bl består i, at sort åbner for en hvid garderingslinie mod et felt op til sort konge. Hvid kan udnytte dette ved at afspærre for en anden garderingslinie mod det samme felt. 1 Df5 truer 2 Sb6#. 1 - Sexc5 (åbner for Df5's dækning af d3) 2 Se3# (spærre for Th3's dækning af d3). 1 - Sbxc5 (åbner for La2's dækning (når Sc4 flytter) af d5) 2 Se5 (spærre for hD's dækning af c5).

En anden måde at udvide temaet på er at forøge antallet af temavarianter. 4 varianter kan fremstilles uden vanskeligheder, hvilket jeg dog ikke skal vise her. En femdobbelte fremstilling findes også, men her har forfatteren måttet ty til to sorte løbere på samme farve.

Mens Schiffmann må betegnes som en komet på problemskakhimlen er Comins Mansfield snarere en fiksstjerne. Han er født 14. juni 1896 i Witheridge i North Devon i England. Som 9-årig lærte han at spille skak og for sine spareskillinger købte han hefter af det engelske skakblad BRITISH CHESS MAGAZINE. Heri var der en artikelserie af A.C. White: "Classification of Two-movers", som skabte Mansfields interesse for problemkunsten. Hans første opgave publicerede han som 15-årig (25. nov. 1911). Han sluttede sig til den amerikanske problemskakklub Good Companions (1913-24) og var sammen med Ellerman og Guidellis dennes topfigurer. I 1936 udkom den sidste bog i Whites røde juleserie: "A Genius of the Two-Mover". Det var Mansfield, der havde fået denne velfortjente titel. Senere er der udkommet flere bøger med Mansfields opgaver, bl.a. hans egen "Adventures in Chess Compositions" (Overbrook Press 1942), den eneste bog, der giver udførlig anvisning på problemkomposition. Den seneste bog er B.P. Barnes: "Comins Mansfield MBE: Chess Problems of a Grandmaster", 1976, der omfatter 200 af Mansfields omkring 1000 opgaver. Stormestertitlen fik han honoris causa ved FIDEs problemkommissions møde i Piran, og i 1976 i Pula fik han igen stormestertitlen, denne gang ikke honoris causa. MBE står for Member of the British Empire, en engelsk titel, han fik i 1976.

Somså mange andre forfattere har Mansfield også fået opkaldt tema efter sig. Mansfield temaet er dog ikke noget særligt kendt tema. Den ældste fremstilling er 751, altså stamproblemet. I næsten alle Mansfields opgaver er der et eller flere hvide batterier til stede, og 751 er da ikke nogen undtagelse, efter nøglen er der to springerbatterier. 1 Db4 truer 2 De7#. Efter de to selvbindinger ved slag på e2, der parerer truslen ved at skabe flugtfelter på d4 og f4, kan hvid gøre mat ved med Sd4-batteriet at afskære den af de to brikker, der ikke har bundet sig selv: 1 - Dxe2 2 Sb5#; 1 - Lxe2 2 Sb3#. Dette er Mansfield-temaet. Det andet batteri kommer i funktion efter selvblokaden på f4 (1 - Lxd4 2 Sc3#), men denne variant har ikke noget med Mansfield-temaet at gøre.

751. Comins Mansfield
1 PR Tijdschr. NSB 1928

2#

8+8

I 752 trues der efter 1 Db8 med dobbelt-skakken 2 Sxg6#, hvilket sort parerer ved at slå springeren. De6 og Sg6 kontrollerer det hvide bondebatteri, og når den ene selv binder sig, slår Bf5 den anden. Temaet er her vist i en lidt forkrympet form, idet der ikke er tale om afskæringen, men om slag. Det virker selvfølgelig knap så smukt, men tematisk er det helt i orden. Der er desuden en tredje selvbinding på samme felt (1 - Txe5 2 Lcl#), men denne har igen ikke noget at gøre med Mansfield-temaet.

I 751 og 752 har de to selvbindinger fundet sted på samme felt, men det kan udmærket lade sig gøre at lade selvbindingerne ske på to forskellige felter. Dette er tilfældet i 753. 1 Sd3 truer 2 b6#. 1 - Txb5 2 Tx5#; 1 - Lxe4 2 Tf8#. Den ene variant giver mat ved afskæring, den anden ved slag.

754 viser en dublering af Mansfield-temaet, idet der finder fire selvbindinger sted på samme felt. Disse hører parvis sammen, således at to hvide batterier kommer i funktion. 1 Le6 truer 2 Tc5#. 1 - Dxd5 2 Sf4#; 1 - Tfxd5 2 Sgl#; 1 - Taxd5 2 Sxa8#; 1 - Lxd5 2 Sb5#. Man kan selvfølgelig ikke nøjes med ét hvidt batteri, da batteribrikken jo så skulle afskære tre sorte brikker samtidigt, hvilket ikke er muligt.

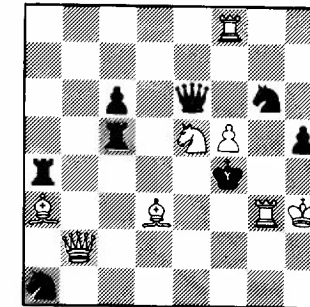
Teoretisk skulle der ikke være noget til hinder for, at fremstille en dublering af Mansfield med selvbindingerne på to felter eller evt. endnu flere felter - sammenlign 753. Jeg kender dog ikke nogen sådan opgave, så der er mulighed for at lave noget nyt her. Idet hele taget kender jeg kun få dublerede.

Den skarpsindige læser har vel efterhånden fundet ud af, at det jeg egentlig vil skrive om, er kombinationen af Mansfield og Schiff-

mann. At forbinde de to temaer er jo i og for sig nærliggende, og jeg har i stedet for den tunge betegnelse Schiffmann-Schiffmann kaldt temaet Schiffmansfield.

755 viser ideen med kun 12 brikker. Iøvrigt er opgaven tematisk perfekt. Skal man kritisere, må det være at hvid slår en bonde i nøglen. Til gengæld tillader nøglen en skak med st. 1 Sxe5 tr 2 Sf7#. 1 - Txxg6 2 Sd3#; 1 - Lxxg6 2 Seg4#. (1 - Tc2 2 Sc4#).

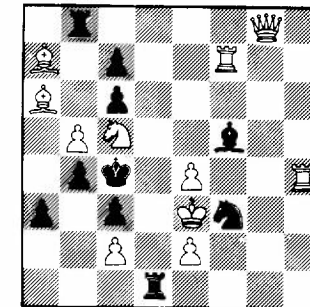
752. Gino Mentasti
Die Schwalbe 1936

2#

8+8

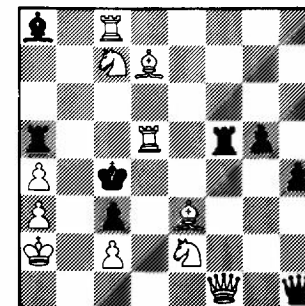
753. G. Christoffanini
3 HO Western Morning
News 1931/I

2#

11+10

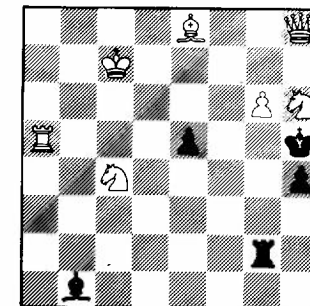
754. G.J. Nietveld
1-2 PR Schachmatny
listok 1930

2#

11+8

755. A.P. Grin
British Chess Federa-
tion 1932

2#

7+5

RETTELSE OG KORREKTIONER TIL THEMA DANICUM:

- Side 7, linie 16 f.n. på f4 og e3.
 side 8, linie 22 f.n. 1 - Se6 2 Sd6#.
339. Lundström (Vol. 1 side 86): Hele stillingen rykkes et felt til højre. Løsning: 1 Sd4.
359. Original for THEMA DANICUM.
364. Original for THEMA DANICUM.
388. Johnsen (Vol. 1 side 97): Korrektionen side 30 holder ikke. EM's omgæelse var en regulær biløsning, hvor der også kunne spilles 1 Dc4+/Dc3+ Kg2 2 De4+ Kf1 3 Tf6+ Ke2 4 Dc4+ osv. Vi takker EM for denne påvisning. Da det er en variant af en allerede honoreret løsning, giver det desværre ikke ekstrapoints.
403. Er ikke dublering, da de to forvandlinger på bl giver samme mat. Lars Aksglåde foreslår sBc2.
418. (Titelopgaven jan. 1978). Lars Aksglåde gør opmærksom på, at 1 - Le4 medfører firdobbelt matsætning: 2 Df6, De5, Df8, Sd3#. Dette er korrekt, men denne spærring er for Tel og varianter hører således ikke med til Løw-temaet. Men kedeligt er det jo alligevel.
444. 1 - Kxe5 2 Lg3#.
479. Olson (side 13): sBh3 flyttes til h5, hBg4 fjernes, hLh3 tilføjes. Løsning uændret 1 b5. Forfatteren har angivelig korrigeret opgaven således inden offentliggørelsen. Er den så i hopla?
481. Thomas (side 13): sBc2 fjernes, hTc1 tilføjes. Dualen bliver herved til løsning.
483. 1 Sf6? Dd5! 1 Sxb6 Sc5 2 Sc8#.
484. 1 Lh8, ikke 1 Lg8 er forførelse.
487. Forfatteren uddyber løsningen således: 1 Sd2? Lg6+ 2 Kd8 Lf7! 1 - Lc2 2 Lg4 Lxe4 3 Td2#; 1 - Ld3 2 g4 Lxe4 3 Td3#; 1 - La2 2 Sd2 Lxd5 3 Te4#.
561. Sørensen (side 34): Omgælsen i den ene løsning strander, da 2 Dbl jo er med skak (IP). Altså kun helt ødelagt.
579. (Titelopgaven juli 1978) mangler løsning og fordring, siger Lars Aksglåde. Fordringen kan jeg nu godt se, men løsningen mangler ganske rigtigt. 1 Lf8 Kxe5 2 Te7.
595. Meyer (side 50): hLb2 er faldet ud af diagrammet.
- 627, 628, 629, 630 hører til kompositionsovelse 18, ikke 20, som der står øverst på side 56.

TITELOPGAVEN:

Nr. 660: S3#, R. Prytz, SKAKBLADET marts 1936 - tilegnet Dr. N. Høeg. Præmie i DSK's nationale turnering 1936.

Prytz' produktion består for største delen af selvmatter, og blandt disse findes mange med bondeforvandling. Den specielle type, som 660 er repræsentant for, vakte i særlig høj grad Prytz' interesse. En hvid brik, som regel dronningen, er bundet på 1. række. Truslen indeholder en skak med den bundne hvide brik på 1. række, og den bindende sorte brik er nød til at slå, hvilket medfører mat. (660 løses ved 1 La4 med truslen 2 Dcl+ Txcl#). En sort bonde kan parere denne trussel på 4 måder, dels ved at slå den hvide temabrik, dels ved at flytte ned på 1. række uden slag (herved afskæres den bindende brik, så den ikke kan sætte mat, når den hvide trussel udføres). I begge tilfælde kan bonden forvandles til løber eller springer. Efter slag på fl i 660 er der opstået et hvidt batteri, og hvid skal blot tvinge den forvandlede bonde væk fra 1. række: 1 - gxflL 2 Le7+ Kc7 3 Sa6+ Lxa6#. 1 - gxflS 2 Lh4+ Kc7 3 Lg3+ Sxg3#. Forvandling på g1 frigør den hvide dronning; denne skal væk fra batterilinen, for at mat kan fremkomme: 1 - g1L 2 Df8 e2 3 Dc5+ Lxc5#; 1 - g1S 2 Lb6+ Kb7 3 Df3+ Sxf3#.